

ОРГАНІЧНА
ІНІЦІАТИВА

ОФІС З РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА ЕКСПОРТУ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА

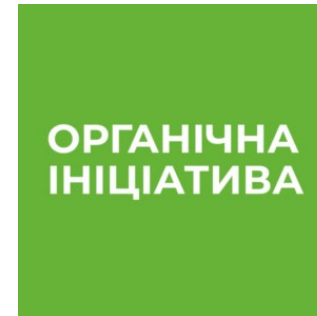

Дорожня карта експорту органічних бобових культур з України до ЄС, Швейцарії та Великої Британії

Анастасія Радюк, експертка соєвого ринку

**Анастасія Радюк -
експертка - ринку сої**

- Ідея і її втілення

**ОФІС З РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА ЕКСПОРТУ**

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА

Про що йдеться в Дорожній Карті

- Розмір та структура ринку органічних бобових (країни ЄС)
- Роль України та її стратегічне значення як партнера та надійного постачальника
- Роль сої та бобових у системі продовольчої безпеки Європи
- Профіль ключових протеїнових культур
- Регуляторні вимоги та сертифікація
- Очікування переробників до якості органічних бобових для харчового сегменту

Культури

Соя

Сочевиця

Нут

Горох

Ключові країни

Німеччина

Нідерланди

Італія

Франція

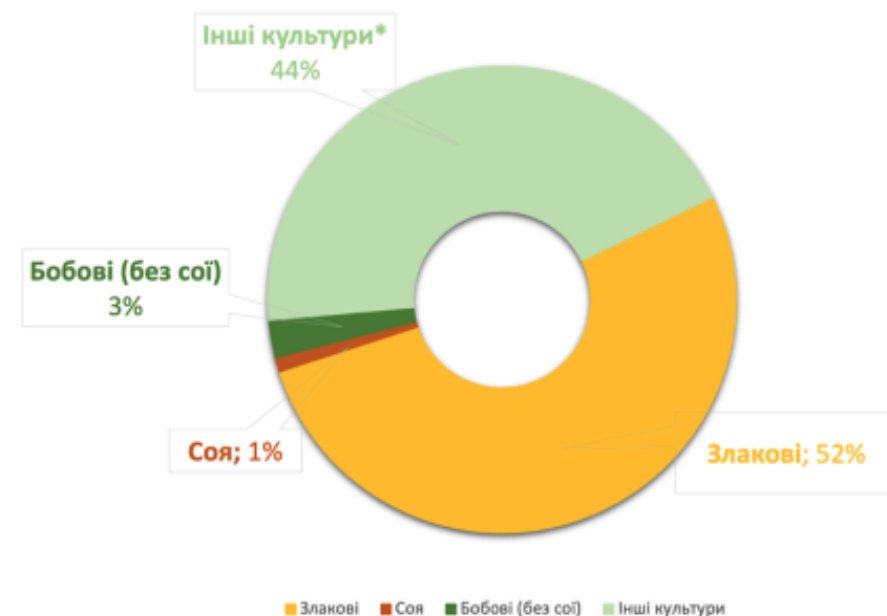
Велика Британія

Дефіцит протеїнових культур у ЄС

- У структурі сівозмін домінують зернові культури, тоді як бобові займають мінімальну частку - **3–4%**
- ЄС залишається **суттєво залежним від імпорту рослинного протеїну**
- Європа не формує власної протеїнової бази та залишається залежною від імпорту для забезпечення харчового й кормового секторів

Площі під с/г культурами в ЄС (2023)

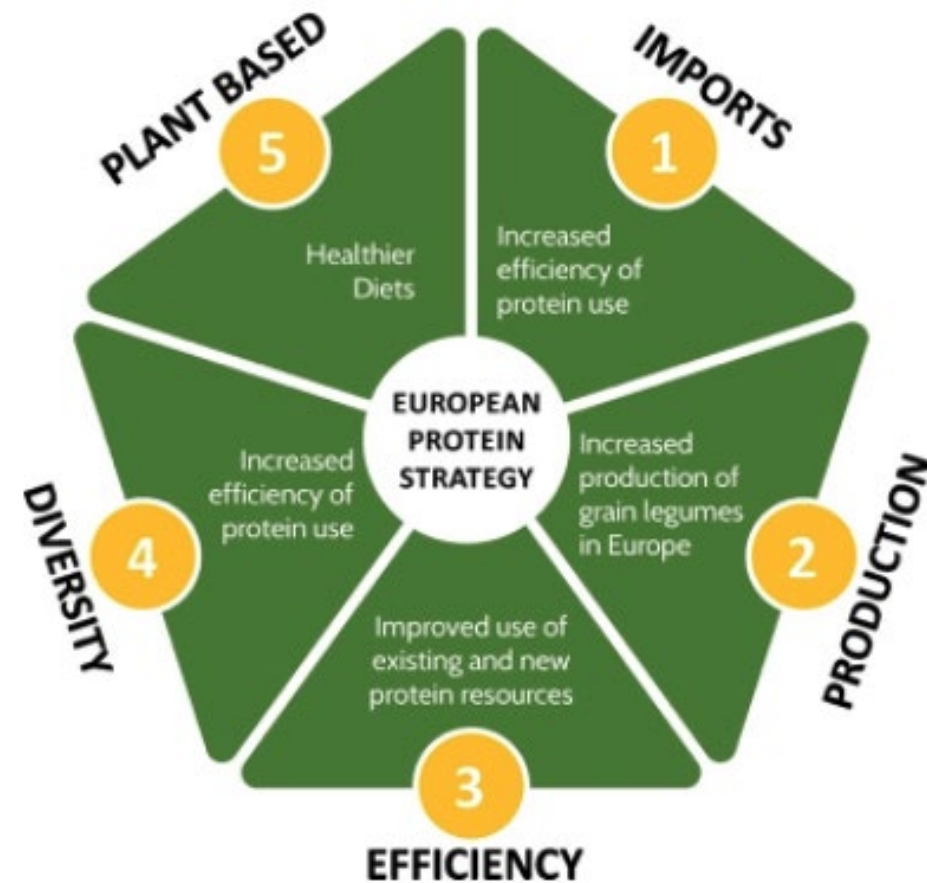

Джерело: *Donaui Soja* на основі даних FAOSTAT (2023).

Європа потребує розширення виробництва бобових для зміцнення харчової безпеки в частині забезпеченості рослинними протеїном

Попит на протеїнові культури в ЄС

- У 2023 році Європейський парламент підкреслив **стратегічну роль протеїнових культур** для продовольчої безпеки та сталого розвитку.
- ЄС робить стратегічний акцент на переході до більш здорових, рослинно-орієнтованих, органічних і кліматично стійких моделей харчування.

Європейська Протеїнова стратегія Дунайської Сої (Donau Soja)

ЄС прагне диверсифікувати імпорт і розвивати партнерства з сусідніми країнами.

- Україна має всі передумови зміцнити позиції ключового постачальника до ЄС: значні виробничі обсяги, стабільний рівень самозабезпечення та готовність відповідати вимогам ЄС.
- Українські виробники мають конкурентну логістичну перевагу — географічну близькість, короткі ланцюги постачання.

Україна — стратегічний партнер ЄС, із суттєвим потенціалом для нарощування сталого виробництва рослинного протеїну та зменшення імпортозалежності Європи.

Зростання ролі сегменту рослинних заміників протеїну

- Розвиток сегменту **рослинних заміників протеїну** зумовлюється одночасно змінами харчових моделей споживачів, вимогами екологічної політики ЄС та інноваціями у харчових технологіях.
- У межах цього тренду бобові культури стають центральним інгредієнтом ***plant-based*** продуктів, зокрема органічної категорії.
- Зростаючий попит на продукти для веганів, вегетаріанців і флекситаріанців стимулює переробників до пошуку органічних інгредієнтів, зокрема для високопротеїнових рішень.

Органічні бобові продукти посідають важливе місце у цій моделі, адже вони поєднують високу харчову цінність та сприяють сталому веденню сільського господарства.

Найбільшим сегментом залишається соя, тоді як найвищі темпи приросту демонструють протеїнові інгредієнти на основі гороху.

За прогнозами SkyQuestt «Europe Plant-Based Food Market Size, Share, and Growth Analysis»¹², середньорічний темп зростання ринку рослинних альтернатив у 2025–2032 роках становитиме близько 9.9 % CAGR.

Еволюція смаку та складу

Ринок рослинних продуктів у Європі вступає у нову фазу розвитку, де смак, натуральність та мінімізація штучних добавок стають ключовими конкурентними факторами.

44% споживачів хочуть покращення смаку в рослинних продуктах. Нові технології дають змогу поєднувати інновації, харчову цінність і смак

Джерело: Innova Market Insights (2024)¹⁴

Ринок переходить від широкого використання сої до нової хвилі протеїнових інгредієнтів із бобових культур:

- горохові протеїнові концентрати й ізоляти
- борошна з нуту та сочевиці
- текстурованого протеїну із бобових

Бобові культури — горох, нут, сочевиця — ідеально відповідають цим трендам:

- мають м'який і нейтральний смак, що легко адаптується;
- забезпечують природний білковий профіль (без потреби у синтетичних підсилювачах) ;

органічні бобові мають значно вищу довіру споживачів

Обсяг органічного імпорту до ЄС

Загальні обсяги імпорту органічної агропродовольчої продукції за класом, 2023 і 2024 рр. (тис.т):

	2023	2024	Зміна
Фрукти, овочі й оливкова олія	1 169	1 244	6,4%
Орні культури та продукти рослинного походження/ «arable crops and plant-based products»	934	1 011	8,3%
Кава, чай, какао, спеції	247	229	-7,3%
Вино, напої і напівфабрикати	60	68	12,9%
Неїстівна продукція	34	44	28,4%
Продукція тваринництва	23	25	9,4%
Риба та інша продукція не с/г виробництва	13	16	26,1%
Всього	2 479	2 637	6,4%

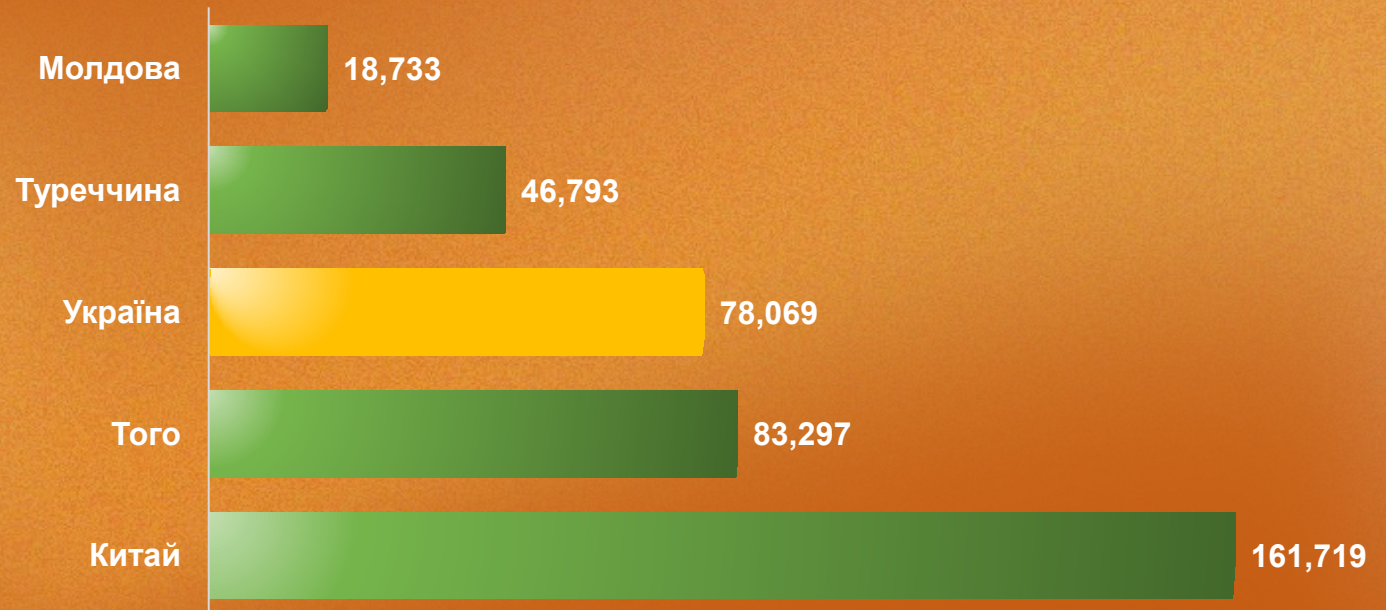
Джерело: за даними DG AGRI, “EU imports of organic agri-food products” (2025)

- У 2024 році загальний імпорт органічної продукції до ЄС досяг приблизно 2,64 млн т.
- З них на клас «Орні культури та продукти рослинного походження» припадає близько 1,01 млн т, тобто понад третину всього органічного імпорту.
- У межах цього класу категорія «олійні та протеїнові культури», яка включає органічні соєві боби та бобові, зросла з 416 тис. т у 2023 році до 436 тис. т у 2024-му (+4,9 %, в : т.ч. +17,9% — соєва макуха),

Роль України у постачанні органічних протеїнових культур до ЄС

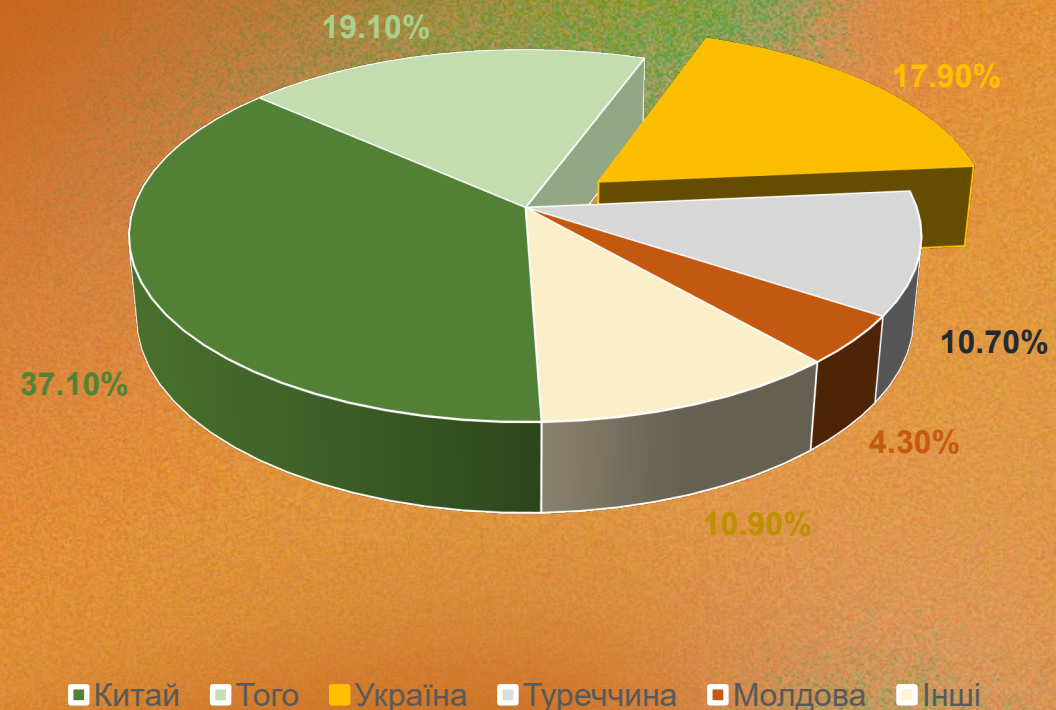
- За даними DG AGRI, Україна у 2024 році посіла третє місце серед усіх країн-постачальників органічної продукції категорії «Олійні та протеїнові культури» до ЄС — після Китаю та Того. Обсяг експорту з України в цій категорії становив 78 069 т, що на 23% більше, ніж у 2023 році (63 459 т).

ТОП-5 експортерів «Олійних і протеїнових культур» до ЄС (2024)

Частка країн у структурі імпорту «Олійних та протеїнових органічних культур» до ЄС (2024)

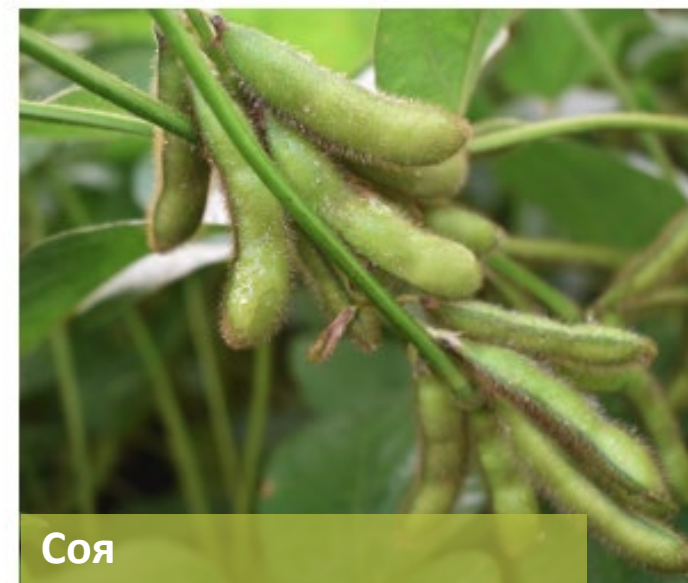
- У структурі загального європейського імпорту «Олійних та протеїнових культур» Україна забезпечила 17,9% від усього обсягу, тобто майже кожна п'ята тонна органічних протеїнових культур, що надходить на ринок ЄС, походить з України.
- Понад третину усього українського органічного експорту формують саме бобові, соя та інші протеїнові культури.

Важливо зазначити, що поточний експортний аналіз свідчить про те, що український експорт бобових культур залишається висококонцентрований: соя формує близько 97% Частка інших культур є мінімальною — горох становить близько 2%, тоді як сочевиця, квасоля та кормові боби разом формують менше 1%.

Ключові протеїнові культури: соя та продукти її переробки

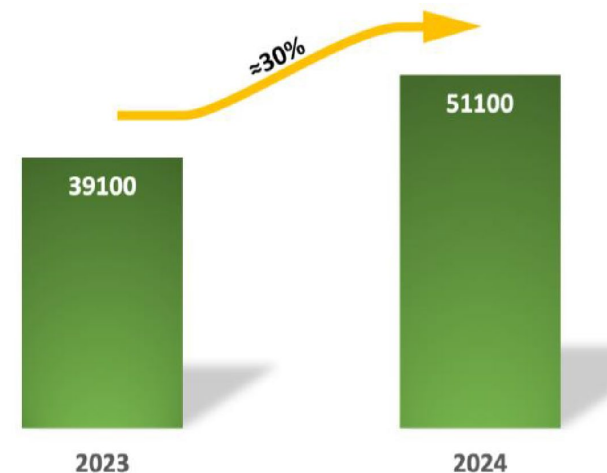
- Загалом поточні дані свідчать про структурне посилення попиту на органічну сою в ЄС, де **кормовий сектор** залишається його основним рушієм, тоді як **харчовий сегмент** демонструє зростання.
- Концентрація приросту у кількох країнах-лідерах створює чіткі можливості для постачальників органічної сої, а також підкреслює перспективність інвестицій у переробку та розвиток регіональних, простежуваних ланцюгів постачання.

Аналіз структури поставок за даними DG AGRI демонструє, що ключові потоки органічної сої та протеїнових культур надходять до ЄС переважно через Нідерланди, Німеччину та Бельгію — головні логістичні та переробні центри сої, бобових та продуктів їхньої переробки в Євросоюзі.

Динаміка експорту органічної сої

- Останні роки демонструють збільшення українського експорту органічної сої.
- У 2024 році обсяги поставок органічної сої до ЄС зросли приблизно на 30% порівняно з 2023 роком, що свідчить про міцнішу присутність України на ринку ЄС і стабільний попит серед кормових виробників та переробників.

Джерело: за даними OrganicInfo (2023; 2024).

Географія експорту української сої

- Найбільші обсяги припадають на **Німеччину** та **Австрію** (30–40% частка), де розвинуті органічні молочний та птахівничий сектори.
- Зростає роль **Чехії, Румунії** та **Молдови** у 2023–2024 роках, зокрема у виробництві органічних кормів і переробці протеїнових культур:
- **Швейцарія** — важливий, хоча й невеликий ринок органічної сої через високу частку органічного тваринництва, що створює стабільний попит на органічний протеїн.
- **Італія** зберігає стабільний попит на органічну сою, працюючи з невеликими партіями для кормового сегмента та нішевих напрямків, де важливі простежуваність і високі стандарти якості.

Нідерланди виконують роль переробного і логістичного центру: частина органічної сої, що надходить у країну, надалі спрямовується до інших держав ЄС.

Соя – використання у харчовому сегменті

- У 2022 році частка харчового сегмента у загальному споживанні органічної сої досягла 15–20%, і це стало результатом активного розширення ринку органічних продуктів з доданою вартістю — зокрема тофу, соєвих напоїв, ферментованих продуктів та протеїнових інгредієнтів для категорії *plant-based*.

Важливо зазначити, що харчовому сегменті соя має відповідати жорстким вимогам якості (чистоти, протеїн, вологість), адже навіть незначні відхилення одразу впливають на смак, текстуру та стабільність кінцевого продукту. Саме тому контроль цих параметрів на всіх етапах — від вирощування до зберігання — є ключовою умовою виходу виробників на харчовий ринок і роботи у преміальному сегменті.

Вимоги до якості

- Українські експортери органічної сої повинні гарантувати повну відсутність ГМО та пестицидів, адже саме ці параметри є базовими вимогами європейського ринку.
- Оскільки соя є однією з найбільш поширених ГМО-культур у світі, контроль чистоти та постійне лабораторне підтвердження не-ГМ-статусу стають критично важливою умовою для збереження довіри імпортерів і стабільного доступу до преміального сегмента.

Вимоги EUDR (Регламент ЄС щодо протидії знеліснення)

Європейський Союз увів регулювання (Regulation (EU) 2023/1115), спрямоване на запобігання імпорту товарів, пов'язаних зі знелісненням та деградацією лісів.

Зокрема це стосується **сої та продуктів її переробки**

Вимоги стосуються товарів та продуктів переробки, які можуть спричинити знеліснення: соя, какао, пальмове масло, яловичина, кава, каучук, деревина.

Соя

Какао

Пальмове
масло

Яловичина

Кава

Каучук

Деревина

Мета: Забезпечити в ЄС ланцюги поставок продукції без знеліснення.

Вимоги EUDR (Регламент ЄС щодо протидії знеліснення)

Основні особливості регулювання. Компанії повинні за допомогою процедури належної обачності (анг. - due diligence process) забезпечити, що відповідні товари, що імпортуються до ЄС є:

- Deforestation-free (відсутність знеліснення)
- Вирощені відповідно до локального законодавства країни походження
- Traceable (простежуваність до поля) включ. гео-дані полів

Підтвердження за допомогою заяви про Належну Перевірку (Due Diligence Statement (DDS) через онлайн систему перед розміщенням на ринку.

Безпосередньо це стосується лише компаній ЄС, АЛЕ компанії, які хочуть експортувати в ЄС, повинні відповідати вимогам.

Ринок нуту

- ЄС стає ключовим покупцем українського нуту. Структура експорту українського нуту (конвенційний та органік) за даними ITC Trade Map, демонструє помітний зсув у бік європейських ринків.
- Якщо у 2020–2021 роках основним покупцем залишалася Туреччина, то у 2023–2024 роках частка європейських напрямків почала зростати. У 2024 році найбільші обсяги постачань до Європи припали на Німеччину, Польщу, Чехію, Велику Британію, Румунію, Італію, а також Словаччину, Австрію та Бельгію. Сукупно ці ринки імпортували близько 1,8 тис. тонн, що становить 38% усього експорту.

Органічний сегмент: площі під органічним нутом в Україні в середньому тримаються на рівні близько 200 га. Це демонструє, що сегмент працює у вузькій ніші.

Нут є універсальною сировиною з широким спектром застосувань

- у переробці для виробництва хумусу та паст;
- у виробництві готових страв і напівфабрикатів;
- у консервованому вигляді;
- у фасованому вигляді для роздрібної торгівлі;
- у сегменті HoReCa;
- як інгредієнт у продуктах рослинного харчування

Саме різноманіття напрямів використання нуту формує його привабливість як експортної культури та дозволяє знизити комерційні ризики.

Якісні характеристики нуту та їх ринкове значення

Ключовим параметром, який безпосередньо пов'язує продукт із ринком, є **калібр**. Калібрування дозволяє поділити нут на окремі фракції, кожна з яких має своє цільове використання та коло покупців.

Переробка (хумус, пасти, інгредієнти)	Фасований сухий нут (retail)	Преміум retail, HoReCa (готелі, ресторани), консервовані продукт
Дрібний калібр (≤ 5 мм)	Середній калібр (6 - 8 мм)	Великий калібр (8-9 мм і більше)
переважно використовуються для переробки, зокрема для виробництва хумусу та інших паст.	використовується універсально — як у retail, так і в переробці. · сухий продукт у пачках; · іноді для консервованих продуктів.	У цьому сегменті нут має зберегти форму і текстуру.

Якісні характеристики нуту та їх ринкове значення

До якісних і технічних параметрів також належать:

- допустима вологість;
- висока чистота (99,9 %) та відсутність сторонніх домішок (*без бруду та сторонніх матеріалів, особливо каменів, скла та метал*);
- цілісність зерна;
- відсутність сторонніх запахів;
- вміст протеїну (в середньому $\geq 20\%$).

Ринок гороху

Глобальний і європейський ринок. За даними ITC Trade Map, світова торгівля горохом оцінюється у понад 2 млрд дол. Україна стабільно входить у топ-5 світових експортерів, і у 2024 році її експорт перевищив 350 тис. тонн — це один із найкращих показників за останнє десятиліття.

- Головними імпортерами гороху у світі є Китай, Індія, Бангладеш, Пакистан, Туреччина, а також окремі країни ЄС та США. У європейському контексті горох імпортується переважно для **харчового** та інгредієнтного секторів. Найбільші ринки в ЄС — Італія, Німеччина, Іспанія, Нідерланди, Франція та Велика Британія.
- У структурі імпорту харчових бобових культур ЄС найбільшу частку становить сушений горох. Проте це не включає соєві боби, які в ЄС розглядаються у категорії олійних культур і мають окремий ринок.
- Україна експортує горох переважно на два типи ринків — масові ринки з високою ціновою чутливістю (Туреччина, Індія, Малайзія, ОАЕ, Пакистан, Бангладеш) та преміальні харчові ринки Європи (Італія, Іспанія, Великобританія, Нідерланди).
- **Важливо підкреслити, що ці дані охоплюють сукупність конвенційного та органічного гороху.**

Попит на органічний горох

Найбільш перспективними напрямками залишаються країни, де внутрішнє виробництво є недостатнім або нестабільним: **Франція**, яка має високий попит у преміальному сегменті білкових інгредієнтів. **Нідерланди** як ключовий логістичний та переробний хаб. Але слід зазначити, що на цьому ринку присутня висока конкуренція з боку країн Північної Європи, такі як **Данії та Великої Британії**, також країни Балтії.

Ринок сочевиці

За даними ІТС Trade Map, найбільшими сочевиці (конвенційна+органічна) в Європі є Італія ($\approx 50,9$ тис. т) та Іспанія ($\approx 48,6$ тис. т). Значні обсяги також імпортують Велика Британія (42,2 тис. т), Франція (42,2 тис. т) та Німеччина (39,3 тис. т). та Бельгія із 27 тис. т. Ці країни закуповують десятки тисяч тон щороку й виступають хабами переробки, фасування та реекспорту в інші країни Європи.

Місце України в експорті сочевиці

Експорт до ЄС. Україна залишається зростаючим гравцем на ринку сочевиці. За даними ITC Trade Map, у 2024 році Україна експортувала близько 15,6 тис. т сочевиці на суму близько 9 млн дол. США, зі середньою експортною ціною орієнтовно 580 USD/т.

Частка України у світовому експорті становить близько 0,2 %, країна посідає місце в другому десятку експортерів.

Структура українського експорту сочевиці є достатньо концентрованою

- **Туреччина** – близько 9,8–9,9 тис. т, або понад 55 % експорту. Це головний ринок збуту, який купує сировину для переробки та реекспорту.
- **Єгипет** – понад 3 тис. т (≈ 20 %).
- **Південна Африка, Італія, Іспанія** – сотні тонн щороку.
- **Німеччина та Франція** – поки невеликі за обсягом.

Органічний ринок сочевиці (Європа та світ)

Lentille verte du Puy (Франція) є прикладом успішної моделі преміалізації сочевиці в ЄС. Завдяки статусу AOP (захищене географічне походження), стабільній якості та сильній гастрономічній репутації цей продукт займає стійку позицію у сегменті високої доданої вартості, зокрема в органіці.

Водночас на ринку зберігається високий попит на органічну сочевицю з **Австрії та Угорщини**, тому цінова та позиційна конкуренція з австрійською органічною продукцією є обмеженою та складною.

Специфіка роботи у харчовому сегменті

Невеликі партії

Поставки формуються невеликими, ретельно відібраними партіями, що дозволяє гарантувати однорідність якості та зменшує ризики невідповідності

Якість

Строгий контроль чистоти, вологості, очищення та калібрування

Сертифікація

Необхідність повного пакета документів: органік-сертифікація, лабораторні аналізи

Прибуток

Харчовий сегмент забезпечує вищу ціну завдяки вимогам до бездоганної якості

Стабільність

Повторюваність показників якості, а й прозорість комунікації та відкритість до співпраці

Дякуємо за увагу!

ОРГАНІЧНА
ІНІЦІАТИВА

SIPPO
Swiss Import Promotion Programme

Олена Дейнеко

Голова

ГС «Органічна Ініціатива»

Mob + 38 067 1039694

e-mail: coordinator@organicinitiative.org.ua

Ксенія Гулієва

координаторка експортних сервісів

ГС «Органічна Ініціатива»

Mob + 48 798752775

viber/ whatsapp +380 073 703 10 10

kseniia.guliyeva@gmail.com